

تجربه سبک زندگی روستایی در منطقه شهری

هیچ شغلی

برکت کشاورزی را ندارد

نویسن که آب کمتری می خواهند، رفتیم. ۱۰ سال قبل پروژه کاشت پسته را به عنوان کشت جایگزین شروع کردیم. در ابتدا به صورت آزمایشی چند درخت پسته کاشتیم و بعد از چند سال مراقبت و نگهداری سرانجام پسته ها به بار نشست و ما متوجه شدیم که پسته در مشهد بار می دهد. بعد از رسیدن به نتیجه مطلوب، دو سال قبل یک هکتار زمین را به زیر کشت پسته بردیم. پسته در برابر گرمای شدید و کم آبی، طاقت زیادی دارد و از لحاظ اقتصادی نیز به صرفه است و می تواند جایگزین خوبی برای محصولات باغی معمول باشد.»

کشاورزان دیروز، سرایداران امروز!

حاج محمود رضوی با ابراز نگرانی از تغییر کاربری زمین های کشاورزی و تبدیل آن ها به باغ ویلا در محله چهار برج، این اتفاق را موجب بیکاری اهالی می داند و می گوید: «از چند سال قبل بسیاری از کشاورزان به طمع به دست آوردن پول راحت و فراوان، زمین های خود را به قطعات هزار و ۵۰۰ متری تقسیم کردند و به شهرنشینان فروختند. بولوار شاهنامه هم زمانی دارای ۳۵۰ هکتار زمین کشاورزی مرغوب و مفید بود و اهالی از طریق کشت و کار بر روی این زمین ها روزی و درآمد خوبی داشتند اما امروز به اجبار سرایدار و نگهدار باغ ویلاهایی شده اند که روزگاری زمین کشاورزی خودشان بود.»

این زمین، روزی ۷۰ نفر را می دهد

در حال حاضر ۱۵ تا ۲۰ نفر به طور مستقیم و ۵۰ نفر به صورت غیر مستقیم در زمین کشاورزی خاندان رضوی مشغول به کار هستند. سیدعباس رضوی می گوید: «برکت و خیری که در کشاورزی است، در هیچ شغل دیگری وجود ندارد. وقتی گندمی کاشته می شود، هم مورد استفاده کشاورز است و هم پرندگان و حیوانات از باقی مانده آن استفاده می کنند؛ به همین دلیل کشاورزی مایه برکت و فراوانی است. از زمانی که کشاورزی از بین رفت، باران و برف و نعمت هم کم شده است. پدرم بارها با ساخت ویلا و فروش زمین مخالفت کرده و از همسایه ها خواسته است که زمین خود را نروشنند، حتی با وجود اینکه یک خریدار خوب برای زمین های

جانبی مانند شلغم، بادمجان، فلفل، نخود و لوبیان نیز کشت می کنیم.»

دهکده مستقل

خانواده رضوی تقریباً تمام مواد خوراکی و غذایی مورد استفاده خانواده را در مزرعه خود تولید می کنند و احتیاج کمی به تهیه مایحتاج زندگی از بیرون دارند. سیدعباس رضوی، فرزند ارشد خانواده، می گوید: «مبنای کشاورزی بر تولید است و با وجودی که کشاورزی شغل سخت و طاقت فرسایی است، هر کشوری بخواهد بی نیاز و مستقل از دیگر کشورها باشد، باید یک کشاورزی مستقل و قوی داشته باشد. ما نیز بر اساس همین شعار تولیدی و مولد بودن زمین، در مزرعه همه نوع محصول کشاورزی را تولید می کنیم و هر سال نیز تعدادی گوسفند می خریم و بعد از پرواربندی می کشیم و از گوشت و روغنش استفاده می کنیم. شیر، ماست و پنیر خانواده نیز از گاو که در خانه داریم، تهیه می شود. مادر ما با استفاده از آرد در تنور، نان خانگی می پزد. هر کس یک بار نان دست پخت مادر را بخورد، دیگر نان نانوائی را نخواهد خورد. در گوشه ای از حیاط، آغلی برای نگهداری مرغ و خروس داریم. مرغ ها تخم مرغ خانواده را تامین می کنند. همه چیز در مزرعه ما تولید می شود، فقط قند و برنج را از بیرون تهیه می کنیم. در واقع مزرعه ما یک دهکده مستقل است که احتیاجی به بیرون ندارد.»

اولین هادر پرورش پسته در مشهد

خانواده رضوی در کنار کشت محصولات زمینی و باغی، به دنبال نوآوری و تولید محصولات جدید برای کشت نیز بوده اند. کاشت درخت پسته یکی از این طرح های ابتکاری و نوآورانه خانواده رضوی است. سیدعباس رضوی در ادامه می گوید: «با کم شدن منابع آبی و گرم شدن هوا، به سراغ روش های مدرن و جدید آبیاری رفتیم و با استفاده از سیستم قطره ای و تحت فشار تا حدودی موفق شدیم محدودیت منابع آبی را جبران کنیم. در کنار آن برای استفاده بهینه از آب برداشت محصول بهتر به دنبال کشت های

صنعتی میان پسر ها تقسیم می شود اما در زمستان که کشاورزی نیست، تقریباً همه در کارگاه مشغول به کار هستیم و تنها من و پسر ارشدم برای کاشت شلغم در زمین کار می کنیم. همسرم هر روز صبح، صبحانه مفصلی برای ما آماده می کند. صبحانه را در کنار پسر ها می خوریم. بعد از صبحانه هر کس به دنبال کار و وظیفه ای که دارد، می رود. همسرم اولین کسی است که از خواب بیدار می شود. بعد از خواندن نماز شیر گاوها را می دوشد و صبحانه ای را که در مزرعه خود مان تولید کرده ایم، آماده می کند. بعد از آن غذای گوسفندان، گاو و مرغ ها را می دهد و تا شب مشغول فعالیت است. او هیچ گاه احساس خستگی نمی کند و قوت قلب من و بچه هاست.»

ترکیب تکنولوژی جدید و کشاورزی قدیم

خاندان رضوی از آخرین کشاورزان محله چهار برج و بولوار شاهنامه هستند که توانسته اند با بهره گیری از کشاورزی مدرن و صنعتی، تولید خود را حفظ کنند. بزرگ خاندان رضوی می گوید: «من متولد سال ۱۳۲۷ هستم و از زمانی که دست راست و چپم را شناختم، به همراه پدرم روی زمین کار می کردم. در آن زمان بیشتر وسایل سنتی و دستی بود. بعدها وسایل و ابزار آلات مکانیزه هم به کمک کشاورزان آمد. جزو اولین کسانی بودم که برای افزایش محصولات کشاورزی از روش های صنعتی و کشت مکانیزه استفاده کردم. با خرید اولین تراکتور محله، زمین خود و زمین های دیگر ساکنان روستا و روستاهای اطراف را شخم زدم. علاوه بر این ها اصول و قوانین کشاورزی را نیز رعایت کردم. یکی از اصول کشاورزی، کشت متناوب است. در این روش، کشت هر ساله زمین تغییر می کند. اگر امسال جو کاشته شود، سال دیگر در زمین پیاز و سال بعد گوجه کاشته می شود. با رعایت این اصل، محصول بیشتری به دست می آید. از چند سال قبل که آب کمتر و هوا خشک تر شده است، شیوه آبیاری غرقابی را کنار گذاشته ایم و از آبیاری قطره ای و ردیفی استفاده می کنیم. کشت ما نیز بر مبنای تقاضا و قیمت بازار است و در حال حاضر مهم ترین محصول ما جو، گندم و پیاز است. محصولات

حسین برادران فر- در پی ارزشمند شدن زمین و کمبود آب، تقریباً تمامی اهالی خطه توس که روزگاری کشاورز بودند، شغل آبا و اجدادی خود را رها کردند و به تفکیک و فروش زمین پرداختند. با این مقدمه بیراه نیست اگر خاندان رضوی را تنها کشاورزان مزرعه دار توس امروز بنامیم. این خانواده در حال حاضر به جای فروش زمین، ترجیح داده اند نان دسترنج خود را بخورند. مادر خانواده ۵ صبح بیدار می شود. برای گاو و گوسفندان علوفه در می کند. چینه و دانه مرغ هایش را می باشد و با دوشیدن شیر گاو و پخت نان، صبحانه اعضای خانواده را مهیا می کند. پدر و فرزندان نیز پس از صرف صبحانه، در زمین هشت هکتاری خود کشاورزی می کنند. در کارگاه صنعتی شان ادوات کشاورزی می سازند و با پرورش مرغ و ماهی و گوسفند و گاو تمام نیازهای خانواده را تامین می کنند. تجربه این سبک زندگی برای بسیاری از ما که محکوم به آبارتمان نشینی هستیم، بی شک می تواند خاطره ساز شود. برای ثبت این خاطره در اذهان مشهدها و گردشگران، خاندان رضوی قصد اشتراک گذاری سبک زندگی خود را با ایجاد بوم گردی در مزرعه دارند؛ هدفی که اگر به سرانجام برسد، می تواند در کنار بیخدان، عمارت اربابی، موزه آیین های پهلوانی و... یکی از نقطه های جذاب گردشگری چهار برج محسوب شود.

یک روز زندگی در مزرعه خاندان رضوی

از شاهنامه ۳۷ و ۳۹ می توانی وارد مزرعه خاندان رضوی شوی. ۱۰ خانه در یک ردیف با حیاط اختصاصی، متعلق به حاج سید محمود رضوی، بزرگ خاندان و پسر هایش است. در کنار خانه ها و در حاشیه بولوار شاهنامه، کارگاه ادوات کشاورزی قرار گرفته است و از تمام این ها که بگذری، وارد مزرعه ای بزرگ می شوی. گاو، گوسفند، مرغ، ماهی و سگ از جمله حیوانات این مزرعه هستند که هر کدام، بخشی از چرخ مزرعه را می گردانند. حاج سید محمود رضوی، بزرگ خاندان، از یک روز کار در مزرعه این گونه می گوید: «من هفت پسر دارم که برای هر کدام از آن ها داخل همین زمین خانه ای جداگانه ساختم. هر روز به همراه پسر ها در زمین کشاورزی و کارگاه تولیدی کار می کنم. در فصل تابستان، کار بر روی زمین یا در کارگاه

خانواده رضوی تقریباً تمام مواد خوراکی و غذایی مورد استفاده را در مزرعه خود تولید می کنند و احتیاج کمی به تهیه مایحتاج زندگی از بیرون دارند